

Teokratik Düzen Ne Demektir?

Teokratik düzen, Hristiyanlara mahsus bir idare şeklidir. *"Fikri kaynağını Hristiyanlıktan alan bu doktrin, papaz ve kilise hakimiyetini getirmiştir. Bir ara bütün Avrupa'nın siyasi rejimi olarak da görülmüştür. Teokrasi, devlet iktidarının kaynağını, ilahi bir iradede arama gücünden ortaya çıkmış ve Hristiyan ruhanilerinin eliyle yürütülmüştür."*[\[1\]](#)

Batı'da tatbik sahası bulan teokrasinin tarihi gelişimi şöyle olmuştur:

Hristiyan halkın papazlara gösterdiği hürmet ve bağlılık karşısında papazlar, her türlü iktidarı ellerinde tutmak için bizzat tespit ettikleri yeni bir idare şekli getirdiler. Bu idare tarzı görünüşte papazlar tarafından yürütüldüğü ve dini bir şekil arz ettiği için *"dini hakimiyet"* manasında olarak **"teokrasi"** diye isimlendirilmiştir. Böylece bu idare şekli, Bedüzzaman'ın da ifade ettiği gibi, **"Ruhbanlara kayıtsız şartsız teslimiyet ve körü körüne taklit"** anlayışı getirmiştir. Bu anlayış neticede yine Bedüzzaman'a göre, **"Papazların ve ruhani reislerin riyaset ve tahakkümleri"** şekline dönüşmüştür. Böylece, kendine has özellikleri olan bir tatbikat ortaya çıkmış, bunun adı da "teokrasi" olarak bilinmiştir.

Günümüz siyasi literatüründe hâlen kullanılmakta olan bu terim, geçen asrın sonlarında yetişmiş büyük hukukçu ve tarihçilerimizden **Cevdet Paşa** tarafından özetle şöyle tahlil edilmektedir:

"Hristiyan devletlerinin hükümetleri iki bölüme ayrılır: Biri dini, öteki cismani hükümet. Dini hükümet, Katolik mezhebinde Papa'nın hükümetidir ki, bütün rahiplerin amiri ve kiliselerin reisi olup, Hz. İsa'nın vekili olarak kabul edilir. Bütün Katolik ülkelerde Papa'nın ruhani riyaseti yürür. Vaktiyle Avrupa'da ruhani hükümdarlar papaların elinden çok eziyet çektiklerinden, yavaş yavaş papalık nüfusunu azalttılar."

"Bundan anlaşılıyor ki, Batı'da biri maddi, diğeri manevi kaynaklı iki iktidar vardır. Papalar Hristiyanlık adına dini iktidarın, krallar ise dünyevi iktidarın sahibidirler. Teokrasinin bu bakımdan en belirli yönü, devletin iktidar unsurunu maddi ve manevi olarak ikiye ayırma ve manevi yönü kendine mal etmesidir."[\[2\]](#)

Yukarıdaki izahlardan anlaşılacağı üzere, İslâmiyet'in teokrasi ile hiçbir alâkası yoktur. Tamamen batıya has bir siyasi tatbikat şeklidir. Bu doktrin İslâm'ın muhtevasında mevcut değildir. Merhum A. Hamdi Akseki de aynı durumu

“Müslüman’a Büyük İlmihal” eserinde

“Halifenin, Müslümanlar nazarındaki mevkiini, Frenklerin '**teokratik**' dedikleri ilâhi sultan ile karıştırmamak lâzımdır.”

diyerek, bu konuyu geniş olarak izah etmekte, teokrasinin İslâm hakkında geçerli olmadığını ve İslâmiyette bulunmadığını ifade etmektedir.

[1] Safa Mürsel, *Devlet Felsefesi*, s, 254

[2] Safa Mürsel, *Devlet Felsefesi*, s, 255